

непобедима с чара си! (Иречек 1899: 33; Мизов 2006-II: 215; Иванова, Кръстев 2006: 117-118)

Музикалното изпълнение и съпътстващият го танц гарантират относително по-голяма доходност когато се изпълняват на различни места. *Циганките танцуват на публични места по пътища и пазарища, по панаири и в ханове, в увеселителните заведения, в големите градове и в малките села.* Често се обличат в ежедневните си пъстри дрехи, на по няколко ката. Към тях пришиват дадените им от публиката монети, за да не ги загубят и да се похвалят колко са спечелили. Така внасят нов елемент както в костюмите, така и в танца – чува се звън на метал. Изпълнителките на сцена се появяват със специално ушити костюми.

Танцът е изкуство на движението, изкуство на освободеността. Изразните му средства и послания са универсални, разбираеми и привлекателни. Възникнал още в дълбока древност, с течение на времето губи сакралния си смисъл. Със своята страст, емоционална наситеност и със загадъчната си сила той се превръща в празник на тялото.

Особено атрактивен със своите характерни движения е кючекът. Културата на кючека дължи произхода си на обичаите в харемите на Османската империя. Циганският кючек е език на тялото. По време на танца се изпълнява характерно движение, наречено гюбек. При него стомахът и тазът играят нагоре-надолу или наляво-надясно. В същото време ръцете правят движения от ежедневието. Циганите танцьори играят с цялото си тяло, което излъчва сексуалност.

В Османската империя цигани музиканти, заедно с танцьорки, наричани често ченгии⁴⁹, веселят и забавляват в хановете или в домовете им както и турските големци, така и пристигнали чужденци. „Кърджалиите влачеха със себе си и циганки (гювендии), за да им пеят, чепат и се предават на оргии“. В османски документ (синджил) от XVIII век в Солун се запазва сведение, че „определени жени от циганския квартал“ играят на силна музика, за да забавляват гостите си. В края на века в пътеписа на анонимен англичанин, минал през българските земи, се отбелязва: „...Бяхме забавлявани от един танц на зигани, или момичета циганки, в доста свободен стил, с който те доставяха удоволствие на турците, които им се отплащаха с по-голяма щедрост, отколкото обикновено проявяват...“ . При обрязването на турските деца „младите и по-красиви циганки играеха кючеклък и пред очите на своите мъже, най-безсрамни и безчестни дела вършеха“. В Стара Загора “Останалото време през деня, особено лете, циганите прекарвали в кръчмите на хладина, а циганките бързали да свършат къщната си работа и отивали в харемлъците и хамамите (бани), за да пеят на ханъмите, да думкат

⁴⁹ ченгия (от турски) – професионална танцьорка, гевендия